

تأثیر تفنن و بازی در تربیت

بقلم آقای دکتر رضا زاده شفق

بازی و تفنن از ضروریات اولیه زندگی است و تمام اصناف حیوانات قسمتی از عمر خود را صرف بازی و تفنن می کنند، از این نقطه نظر می توان گفت بازی اساس حیات است و اگر استاد بزرگ فردوسی نفرموده بود « تو کار جهان را ببازی مگیر » شاید محض تاکید و مبالغه می گفتیم تمام جهان در بازی است! پیداست نظر استاد مجاز بوده و اشاره بمطاب دیگر است. در تاریخ قدیم اقوام قسمت بزرگی از عمر خود را صرف بازی و تفریحات کوناگون میکردند و طرز زندگانی و معیشت آنها چون ساده و بیابانی بود بیشتر صورت تفنن داشت زیرا اسپسواری یا کله چرانی بازرعت یا شکار و نظایر آنها که شغل معمول آن اقوام بود تفریح و خنده و خوشی و حرکت و تفنن را لازم گرفته بود.

بعد از استیلای تمدن و تسلط روحانیان و انتشار بعضی ادیان خشک و بد بین مردم را از زندگی و شادی باز داشتند و رگود و اعتکاف و بیحر کنی بآنها یاد دادند حتی در قرن وسطی این شیمه بمدارس راه یافت و مدیران مدارس اروپای آن زمان که جمله روحانی بودند اطفال را در تمام ساعات تحصیل حتی در مدت شبانه روز بسکوت و « ادب » و بی صدائی مجبور میکردند و بازیرا ترك ادب میدانستند مخصوصاً برای دختران گریه و ملال را مفید و مناسب میدانستند و در واقع مدارس آن زمان گورستان زندگان بود.

مکاتب خودمان هم بقدری در این باب دور رفتند که تا این اواخر بازی و بلند حرف زدن و دویدن و بی کلاه بودن و خندیدن جمله مستازم چوب و فلک بود و شاگرد خوب کسی بود که از اول وقت تا آخر وقت روی دوزانو نشسته و با دیگر همدرسان باسکوتی شبیه بسکوت مردگان **کان علی رؤسهم الطیر** بسر برند.

امروز تمدن مغرب زمین کارها را دیگرگون کرده و بازی و تفنن را از شرایط اساسی تعلیم و تربیت قرار داده و هر روز هر محصل از بچه دوسه ساله تا محصل عالی بیست و چهار ساله هر يك بفرخور ذوق و سن و استعداد خود چند ساعتی صرف بازی می نماید. و عجب آنکه با اتمام مدرسه تحصیل خاتمه میگردد ولی بازی و تفنن خاتمه نمی گیرد و مرد تا لب کور ساعتی از عمر را با بازی و تفریح بسر می برد. پس عجب نیست که (مستر فرد) نود ساله صاحب کارخانه آمبیل فرد با آنهمه « آقائی » و ثروت که نصف عالم را می تواند خریداری نماید و نصف دیگر را هم بافراط بپردازد هر روز تنیس بازی میکند یا رئیس جمهور امریکا « گولف » میزند یا شاه سالخورده سوئد در تنیس مسابقه مینماید.

بازی در مغرب زمین از حال انفرادی بدر آمده و يك شکل اجتماعی پیدا کرده و پرگرام ها و تماشا های صدهزار نفری برای آن ترتیب داده می شود و مسابقه های بزرگ تنیس و فوتبال و شنا و پارو و بوکس و کشتی و المپیاد و دیگر بازی ها هر روز در ممالک مهم عالم میدان های وسیع را پر کرده و ملیونها زن و مرد یا خود بازیگرند و یا تماشاگر بازی هستند.

بازی و مسابقه از حال تفنن گذشته صورت تجارتي هم بخود گرفته وبا اینکه اين کار افراطیست و مطروب نیست باز ازجهت ديگر اهميت بازی را در مغرب زمين و علاقه مردم را ببازی نشان میدهد. در نمايش بوکس دمیزی تونی «Dempsey -- Tunney» که چند سال قبل در امریکا حدوث یافت صد و سی و پنج هزار تماشاگر حاضر بودند و در مایون دلار دخوليہ دادند و ازین وجه در ازاء سی دقیقه بوکس يك مایون بدو پهلوان داده شد و قریب پانصد هزار دلار منفعت فراهم کننده نمايش شد! اشخاصی از تجار و غیر تجار داخل این معرکه شده و معاملات هنگفت روی بیلتهاي دخوليہ این نمايشها میکنند.

فاریکهای کفش و کلاه و لباس ورزش و اسپور برای اینکه اسم و عکس یکی از پهلوان ها و بازیگران نامی را منحصر آ روی اعلانها و اجناس خود بگذارند هزار ها دلار قبلا با آنها می پردازند. میگویند در امریکا سالی بیست و يك ملیارد دلار صرف بازی میشود!

تفریح کمتر از بازی نیست، تمام مردم مغرب زمين قسمتی از اوقات خود را صرف تفنن و تفریح و نردمغای و گردش و مهمانی می کنند. پارکها و باغها و نمايش های گوناگون و کافه و کنسرت ها و سینما ها و رادیو و تئاتر و ایراها و کنفرانس های مفید تفریحی و نظایر آن ها همه جا بریاست. گردش پیاده و سواره شمار روزانه مردم ازن و مردو بزرگ و کوچک است. آنهم گردش در چمن زارها و باغها و لب دریاها و بواسطه قایق ها و کشتی ها و راه آهن ها و اتومبیلها و طیاره ها. در امریکا قریب سی مایون اتومبیل در حرکت است و میگویند دوتا آن یعنی بیست مایون اتومبیل عمده برای تفنن است. در همان مملکت سی و پنج مایون هر روز در خانهای خود اسباب رادیو راه انداخته نمه ها و نطق ها استماع می کنند. هر روز پنجاه مایون نفوس به سینما می روند و سالی ده مایون در تماشاى بازیهای اسپور حاضر میشوند!

تفنن های ادبی و علمی کمتر از دیگر اقسام تفنن نیست. هزاران مجله و کتاب و روزنامه مصور زیبای دلکش در انواع و اقسام موضوعات مفید و خوش آیند روزانه و موافق ذوق تمام اسنان و طبقات انتشار می یابد. دفترها و رسالهها و روزنامهها و مجله ها و کتاب های رنگا رنگ گوناگون فکاهی و داستانی مخصوص اطفال بیابنی نشر میشود و بکسب مهمی از اوقات اطفال با نهایت میل و رغبت صرف مطالعه آن میگردد.

اصلا این عالم عظیم تفریح و بازی بنیانش از ایام بچه گی نهاده است و باید گفت اگر افراد ملتی در بچه گی بازی و تفریح نکرده در بزرگی هم نمی تواند. زیرا خنده و شادی هم مانند دیگر عادات شالوده اش باید در او ان صباوت ریخته شود. خوشحال ملتی که بچه گی افراد آن شاد و آزاد و با تندرستی و انتظام و بازی و تفریح میگذرد یعنی ریشه اعصابی که بعداً در زندگی بگانه تکیه گاه آنها خواهد بود از نخست قوت و توانایی میگیرد.

عالم متمدن به اهميت بازی و تفنن اطفال نیک بی برده و می داند که از عهده بر آمدن تکالیف جدی حیات تا حدی متوقف به تفریح و تفنن و شادبست. بچه باید اولین درس زندگی را در میان بازی و حرکت یاد بگیرد.

بازی طبیعی است و حکم فطرت است و اگر تربیت صحیح بازی مناسب صحی و طبیعی برای بچه فراهم سازد طبعاً بازی بدومضر پیش خواهد گرفت و مخالف قوانین صحت و اخلاق و با نهایت بی تربیتی تفریح خواهد نمود و بتدریج از آئین فطرت بکلی خارج خواهد شد. فرق بازی

اطفال بین‌مات‌های متمدن و وحشی همین است. هر ملتی می‌خواهد درجهٔ سعادت خود را بفهمد دورهٔ طفولیت افراد خود را بخاطر آورد و درست ببیند آندوره که سردفتر ادوار حیات است چگونه صرف شده. در یکی از مقالات گذشته نیز گفته شد: **ملت بزرگ متمدن آن نیست که تنها و اوقات کار را خوب استعمال میکند بلکه هم آنست که اوقات بیکار را به بهترین روشی صرف میکند.** اقوام ابتدائی و نیمه متمدن معمولاً اوقات آزاد خود را هدر میکنند و راه تفریح صحیح را بلد نیستند یا وسایل ندارند. مخصوصاً اطفال و جوانان يك مملکت باید طرز حسن استعمال ساعات تعطیل و آسودگی را آشنا باشند و آن وقتی ممکنست که محیط مناسبی در پیرامون آنها موجود بوده و طبیعت زیبایی باصفا و اسباب و وسایل علمی مفید و اشخاص سالم تندرستی در اطراف آنها باشد. از این لحاظ میدان بازی و طرز بازی و آداب و اخلاق همبازیها و اسباب و وسایل تفریح جمله در تربیت روح و جسم بلکه در سعادت و شقاوت اطفال و بالواسطه در طالع و مقدرات يك ملت دخالت دارد.

یکی از وسایل بسیار مهم تفریح و تفنن چنانکه در فوق اشاره شد وسایل مطالعه است. مطبوعات از هر قبیل موافق روحیات و احتیاجات نوباوگان اهمیت آب و نان را دارد. و اتفاقاً مطبوعات مفید که مناسب روح و استعداد و نمایلات فطری اطفال و جوانان تهیه شده باشد بیشتر از بازیها و تفریحات دیگر جلب نظر آنها را میکند. یکی از محققین مغرب‌زمین قریب هشتصد نوع بازی در عالم اطفال شمرده و معین کرده و برای تعیین اینکه کدام يك از این بازیها را اطفال بیشتر بکار می‌برند مدتها کوشش کرده و جدولی ترتیب داده و معلوم کرده است اکثریت اطفال در استان ۸ و ۱۲ و ۱۵ تا ۱۸ تفریح مطالعه خاصه مطالعهٔ مطبوعات نکامی را طالبند. مسلم است با این رغبت شدید که اطفال و جوانان مغرب‌زمین بمطالعه دارند مطبوعات خوب و مفید تفریحی چه خدمتی بزرگ می‌توانند انجام بدهند و چگونه پایهٔ افکار و احساسات نوباوگان را از نخست استوار می‌کنند. بدیهی است اگر چنین مطبوعاتی در محیطی موجود نباشد یا بجای آن مطبوعات نامطوب باشد چه حرمان بزرگ و خطر عظیم متوجه عمر افراد و سعادت جامعه است که از آن افراد مر کب است.

باید اقرار کنیم که اطفال ما از این حیث ناگامند. نه جای درست برای بازی دارند و نه همبازی مناسب دارند و نه خود بازی را بلدند و اگر فرد فرد ما نیز بچه‌گمی خودمان را بخاطر بیاوریم جز يك تاریکی سرد بی‌روح و بی‌نشاط در برابر چشم نخواهیم دید. روح ما در همان ادوار خفه شده و ازین دنیا خیری ندیده‌ایم و آن سخن را که بزرگان از آن ریاضت و جدیت و کار و کوشش خواسته‌اند ما واقعاً بظاهر زندگی دیده و در آن ایام کامرانی مانند دیوانه یا زندانی زیست کرده‌ایم. اینست که خنده و نشاط واقعی از این دیار رخت بر بسته است و کاروان خنده هم نمی‌تواند مارا برآستی بخنداند مگر اینکه قهر خند کنیم. بتکرار می‌گوئیم از اولین شرایط تربیت صحیح تفریح و بازی است. بازی قوای جسمانی و روحانی طفل را پرورش میدهد. جسم او را قوی و کامل‌النمو و حاضر به مقاومت و نستوه و سالم و روح او را بیدار و مستعد و قابل می‌کند. کمترین نتیجهٔ بازی و تفریح صحیح حال نشاط است. بدون آن زندگی باریست سنگین. برای هر عمل از اعمال حیات نشاط لازم است. مرد خسته و مغمو و نومید و سست نمیتواند تکالیف زندگی را عمل نماید و هیچ تربیتی در عالم روح نشاط را بهتر از تفریح و بازیهای معقول مناسب علمی و تفریحات صحی نمیتواند بوجود آورد.

از قرائت این مقاله و مقاله‌های سابق نگارنده معین خواهد شد که بازی هم باید مانند دیگر اشغال و اعمال مناسب سن اطفال باشد. هر سنی ذوقی و هوس دارد. بازی بزرگان اغلب

مناسب روح اطفال نمیتواند بشود. بازی طفل باید از هر حیث طفلانه باشد. از شرایط اولیه بازی چنانکه گفته شد یکی محیط است و از شرایط محیط یکی میدان و جای خوش هوای پاک طبیعی است. دیر یازود باید ادارات معارف و بلدیه و خود مردم دست بدست داده فکر بازیگاه برای اطفال بنمایند و گذشته از تهیه میدان های مناسب در مدارس و باغچه های اطفال در پارکهای عمومی و محلات شهرها بازیگاه و باغچه های مفید علمی برای اطفال تهیه کنند. تا این بیچارگان از کوچه و کتافگاه جمع آمده در جاهای مناسب بازی کنند.

اعصاب بچه نرم و تاثیر بردار و نقش پذیر است و در محیط بدو کتافت منظره و استماع الفاظ ناشایست و دیدن رفتار نامطوب و بی تربیتی ها و زشتی ها و دعوا ها و آزارها و رنجها که پیش می آید اعصاب آنها از همان اوان رشد و نما مختل و بیمار و مبتلای خلعان و فشار میگردد و این خرابی هرگز در بقیه عمر تعمیر بردار نیست.

می توان گفت بازی عبارت از بکرشته عملیات و حرکات آزمایشی است که طبیعت میخواهد اطفال را بواسطه آنها بحیات جدی آینده آماده نماید. حسن بازی همین است که قسمتی از تکالیف و بیش آمده های مهم زندگی را قبلا در کرده کوچکتر بشکل حرکت و مبارزه و برد و باخت و شوق و یأس و افتادن و بر خاستن و معامله با دیگران و مغلوب یا غالب شدن در پرده نشاط و هوس بچوانان یاد می دهد و آنرا باخوشی و تفریح جاذب می کند. پس واقعا می توان گفت بازی و ورزش يك تهیه برای زندگی است.

مدارس ملی در ترکیه

در سوم نوامبر مراسم افتتاح مدارس ملی چه درازمیر وجه در چهارده قصبه اطراف آن بعمل آمده. این قبیل مدارس بیشتر در دهات مفتوح شده است و تعداد آن دوست و هفتاد و هشت باب میباشد. مطابق اطلاعات جراید در دهاتی که جمعیتش بیشتر است قرارگذاشته اند بمالیات سالیانه خود پنجاه لیره بیفزایند تا ازین راه بتوانند همه ساله مخارج تدریس معلمینی را که احتیاج دارند عهده دار شوند و باین وضع مقرر گردیده است که بر تعداد مدارس افزوده شود و کلیه دهاتیها و رنجبران هم مشغول تحصیل شوند، اولین درس در مدرسه (دوملونیار) با حضور روسای دوائر دولتی و معمرین آنجا از طرف کاظم پاشا والی از میر داده شده است.

مطابق تخمین تعداد محصلین این قبیل مدارس که سال گذشته چهل هزار بوده امسال به چهل و پنج هزار بالغ خواهد شد. اهالی دهات کوچک که هنوز فاقد مدرسه میباشد تشبیهاتی جهت تعلیم اطفال خود بوسیله اداره معارف از میر کرده اند و اطفال خود را بمدارس واقعه در دهات بزرگتر فرستاده اند و باین ترتیب ۷۰ طفل باین قبیل مدارس فرستاده و مخارج شبانه روزی آنها را متقبل شده اند. در نقاطی مانند (نیره) و (اوده میتی) و (کمال پاشا) و (برغمه) که مدارس شبانه روزی موجود است چه از طرف اهالی دهات و چه قصبات با طیب خاطر البسه و خوراک جهت محصلین تهیه گردیده است در همان تاریخ (قارشوبقه) بنای مدرسه متوسطه جدید از طرف کاظم پاشا والی از میر افتتاح و مجلس باصدای شادمانی و زنده باد از طرف جمع کثیری از اهالی و محصلین خاتمه یافته است.